

دوره نهم - سال اول

شماره چاپ: ۵۵۲

تاریخ چاپ: ۱۳۹۲/۲/۲۹

شماره ثبت: ۲۷۸

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح تخصیص اعتبارات ویژه برای ازدواج جوانان»

کد موضوعی: ۲۲۰

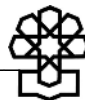
شماره مسلسل: ۱۳۰۷۲

تیرماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۱.....	مقدمه.....
۴.....	۱. مروری بر قوانین و آیین‌نامه‌ها.....
۹.....	۲. دلالت‌های اجرایی طرح.....
۱۵.....	جمع‌بندی و پیشنهادات.....
۱۶.....	منابع و مآخذ.....

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح تخصیص اعتبارات ویژه برای ازدواج جوانان»

چکیده

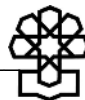
تأمین مالی ازدواج جوانان از مهمترین و کاربردی‌ترین اقدامات ممکن در راستای تشکیل خانواده و صیانت از فرهنگ جامعه می‌باشد. اقدامات متعددی در راستای هدف مذکور طی سال‌های گذشته صورت گرفته است، با این حال نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی با ارائه طرحی، منبع جدیدی برای تأمین مالی وام قرض‌الحسنه ازدواج - از منابع وجوه اداره شده موجود در بودجه سالیانه کل کشور - پیشنهاد نموده‌اند. وجود قوانین سابقه، امکان استفاده از منبع جایگزین و حصر قانونی استفاده وجوه اداره شده در سرمایه‌گذاری، ابعاد اثرگذار بحث در بررسی طرح مذکور می‌باشند.

مقدمه

خانواده از ابتدای تاریخ تاکنون در بین تمامی جوامع بشری، به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد اجتماعی؛ زیربنای جوامع و منشأ فرهنگ‌ها، تمدن‌ها و تاریخ بشر بوده است، پرداختن به این بنای مقدس و بنیادین و حمایت و هدایت آن به جایگاه واقعی و متعالی‌اش، همواره سبب اصلاح خانواده بزرگ انسانی و غفلت از آن موجب دور شدن بشر از

حیات حقیقی و سقوط به ورطه هلاکت و ضلالت بوده است. اسلام به‌عنوان مکتبی انسان‌ساز بیشترین عنایت را به تکریم، تنزیه و تعالی خانواده دارد و این نهاد مقدس را کانون تربیت و مهد مودت و رحمت می‌شمرد و سعادت و شقاوت جامعه انسانی را منوط به صلاح و فساد این بنا می‌داند و هدف از تشکیل خانواده را تأمین نیازهای مادی، عاطفی و معنوی انسان از جمله دستیابی به سکون و آرامش برمی‌شمارد. دستیابی به این اهداف والای مکتب اسلام و حفظ و حراست دقیق و مستمر از آن، نیازمند توجه جدی به خانواده و پیاده کردن قوانین مربوط به آن در اسلام بوده و ضروری است کلیه برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌ها در تمام سطوح، حق‌مدارانه و ملهم از نگرش توحیدی و در راستای تعالی و مصالح خانواده باشد.

حمایت از ازدواج دائم و تشکیل خانواده، مهمترین سیاست نظام جمهوری اسلامی ایران در قبال تأمین نیاز جنسی آحاد جامعه به‌شمار می‌آید. این نکته در اصول دهم و چهل‌وسوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز مورد تأکید قرار گرفته است. برای سال‌های متمادی اصلی‌ترین راهبرد حاکمیت در جهت حمایت اقتصادی از مقوله ازدواج، دادن وام ازدواج به‌صورت قرض‌الحسنه بوده است. در این راستا سیاستگذاری‌ها و قوانین بالاسری و پایین‌دستی فراوانی طی سال‌های گذشته صورت گرفته است. مجلس محترم شورای اسلامی نیز به‌دنبال پیگیری‌های مورد توجه خود اقدام به پیشنهاد طرحی نموده است. در این گزارش به‌دنبال تبیین ابعاد قانونی و اجرایی این طرح بوده و در همین راستا از نظرات کارشناسان امر به‌طور مستقیم و غیرمستقیم استفاده کرده‌ایم. تبیین ابعاد مختلف طرح، گزارش حاضر را به سه بخش اصلی مروری بر قوانین، دلالت‌های

اجرائی و نظرات کارشناسان تقسیم نموده است. در ادامه پس از بیان متن اصلی طرح نمایندگان محترم مجلس به طرح بخش‌های سه‌گانه گزارش می‌پردازیم.

متن طرح تخصیص اعتبار وام ازدواج ارائه شده توسط نمایندگان

«مقدمه: همانطور که استحضار دارید، در حال حاضر بانک‌های دولتی وام قرض‌الحسنه در قالب ازدواج، اشتغال، رفع حوائج ضروری و... به واجدین شرایط پرداخت می‌نمایند. سقف هریک از سرفصل‌های مذکور توسط شورای پول و اعتبار تعیین و ابلاغ می‌گردد. نظر به اینکه منابع قرض‌الحسنه بانک‌های دولتی تکافوی اجابت درخواست‌های جوانان شامل تسهیلات ازدواج را نمی‌نماید و با عنایت به منویات حکیمانه مقام معظم رهبری مبنی بر افزایش جمعیت، از طریق تسهیلات ازدواج جوانان پیشنهاد می‌گردد: مجلس محترم شورای اسلامی با طرح دوفوریتی موضوع فوق‌الذکر و پیش‌بینی مبلغی به‌عنوان وجوه اداره شده در بودجه کل کشور برای بانک‌های دولتی مد نظر قرار دهد تا بانک‌های دولتی از این طریق بتواند علاوه بر منابع قرض‌الحسنه داخلی خود تسهیلاتی در قالب ازدواج جوانان به افراد واجد شرایط پرداخت نمایند تا گامی در جهت رفع مشکلات جوانان میهن اسلامی برداشت شده و باعث تشکیل و تحکیم بنیان خانواده‌ها گردد.

موضوع: دولت مکلف است در قالب ردیف مستقلی در قالب وجوه اداره شده اعتباری در بودجه سالیانه کل کشور پیش‌بینی نماید تا علاوه بر تسهیلات موجود بانک‌ها در این خصوص از طریق بانک‌های عامل به‌صورت تسهیلات قرض‌الحسنه برای ازدواج در اختیار جوانان متقاضی قرار دهد».

۱. مروری بر قوانین و آیین‌نامه‌ها

قوانین مرتبط با این مسئله به اقتضای ابعاد متفاوت این مسئله به سه دسته کلی قوانین مربوط به ازدواج، تسهیلات قرض‌الحسنه و وجوه اداره شده تقسیم می‌شوند:

۱-۱. قوانین مربوط به تسهیل ازدواج

۱-۱-۱. قانون اساسی

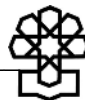
- اصل چهل و سوم: برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می‌شود.

- تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۱-۱-۲. سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه

ماده (۱۳)

تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمان‌های انقلاب اسلامی، فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان، توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی‌های آنان.

۳-۱-۱. قانون تسهیل ازدواج جوانان^۱

ماده (۱)

به منظور توانمندسازی جوانان برای تشکیل خانواده، دولت مکلف است صندوق اندوخته ازدواج جوانان را ایجاد نماید. اساسنامه صندوق شامل ماهیت صندوق، منابع مالی، ارکان، شرح وظایف صندوق و نحوه عضویت در آن ظرف سه ماه از تصویب این قانون توسط دولت تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌شود.

۴-۱-۱. منشور تربیتی نسل جوان^۲

اصل سی و نهم قانون اساسی (فرهنگ ازدواج) - تعظیم سنت نبوی و اشتیاق و رغبت نسبت به امر ازدواج و تشکیل خانواده براساس تسهیل شرایط، تعدیل توقعات و تحدید تشریفات و آگاهی از روش‌ها و معیارهای شرعی انتخاب همسر.

لازم به ذکر است که این منشور طبق ماده (۲) برای برنامه پنجم توسعه نیز

لازم الاجرا می‌باشد:

ماده (۲)

منشور تربیتی نسل جوان و سند ملی ساماندهی امور جوانان برای سال‌های برنامه

پنجم توسعه تنفیذ می‌گردد.^۳

۱. قانون تسهیل ازدواج جوانان، مصوب ۱۳۸۴/۹/۲۷ مجلس شورای اسلامی.

۲. منشور تربیتی نسل جوان، دبیرخانه شورای عالی جوانان، تابستان ۱۳۷۳.

۳. آیین‌نامه اجرایی ماده (۴۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران شماره ۴۵۶۸۱/ت/۴۷۶۳۶-هـ

۱۳۹۱/۳/۸

۱-۲. قوانین مربوط به قرض الحسنه

۱-۲-۱. قانون اساسی

- اصل هفتادوپنجم: طرح‌های قانونی و پیشنهادهای و اصلاحاتی که نمایندگان درخصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

۱-۲-۲. بسته سیاستی - نظارتی بانک مرکزی

ماده (۱۲)

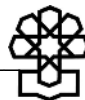
پرداخت قرض الحسنه در چارچوب دستورالعمل اجرایی قرض الحسنه اعطایی مؤسسات اعتباری برای رفع نیازهای ضروری مردم از قبیل درمان، در سقف ۲۰ میلیون ریال و جهت ازدواج به‌ازای هر نفر ۳۰ میلیون ریال (زوج و زوجه جمعاً ۶۰ میلیون ریال) و جهت تسهیلات اشتغالزایی و توانمندسازی افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) به‌ازای هر نفر معرفی شده تا ۱۰۰ میلیون ریال، قابل انجام است.

۱-۲-۳. تسهیلات بانکی^۱

ماده (۱)

اعطای تسهیلات توسط بانک‌ها، باید به‌ترتیبی صورت گیرد که براساس پیش‌بینی‌های مربوط، اصل منابع تأمین شده برای این تسهیلات و همچنین سود مورد انتظار در

۱. آیین‌نامه فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) (تصویب‌نامه شماره ۸۸۶۲۰ هیئت‌وزیران) مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ مجلس شورای اسلامی، با عنوان آیین‌نامه تسهیلات اعطایی بانکی.

صورت تحقق، در مدت معین قابل برگشت باشد.

قرض الحسنه

ماده (۱۵)

قرض الحسنه عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین (قرض دهنده) مقدار معینی از مال خود را بطف دیگر (قرض گیرنده) تملیک می کند که قرض گیرنده مثل و یا در صورت عدم امکان قیمت آن را به قرض دهنده رد نماید.

ماده (۱۶)

بانک ها، به منظور تحقق اهداف مقرر در بندهای «۲» و «۹»، اصل چهل و سوم قانون اساسی و همچنین رفع نیازهای اساسی اشخاص با تخصیص بخشی از منابع خود طبق ضوابطی که به تصویب شورای پول و اعتبار و تأیید نخست وزیر خواهد رسید در موارد ذیل مبادرت به پرداخت قرض الحسنه می نمایند.

الف) تأمین وسایل و ابزار و سایر امکانات لازم برای ایجاد کار جهت کسانی که فاقد این گونه امکانات می باشند در شکل تعاونی.

ب) کمک به امر افزایش تولید با تأکید بر تولیدات کشاورزی، دامی - صنعتی.

ج) رفع احتیاجات ضروری.

۳-۱. مواد قانونی مربوط به وجوه اداره شده

۳-۱-۱. با توجه به اینکه اصل پنجاه و دوم قانون اساسی وظیفه تهیه لایحه بودجه را برعهده دولت نهاده است الزام دولت به درج ردیف مستقلی در قالب وجوه اداره شده

اعتباری در بودجه سالیانه کل کشور برای پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به جوانان مغایر اصل پنجاه و دوم قانون اساسی^۱ است.

۲-۳-۱. اگر مقصود طراحان محترم الزام دولت به اجرای طرح پیشنهادی در سال جاری باشد با توجه به اینکه قانون بودجه امسال تصویب شده است و در رابطه با وجوه اداره شده تعیین تکلیف شده است طرح پیشنهادی به دلیل عدم تعیین منبع تامین هزینه تکلیف تعیین شده در آن مغایر اصل^۲ هفتاد و پنجم قانون اساسی و به دلیل الزام دولت به تقدیم لایحه اصلاح قانون بودجه مغایر اصل هفتاد و چهارم^۳ قانون اساسی است.

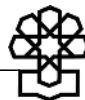
۳-۳-۱. ماده (۷) - قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت: کلیه اعتباراتی که تحت عنوان وجوه اداره شده در قوانین برنامه و بودجه منظور می‌شود بعد از پرداخت به سیستم بانکی و مؤسسات اعتباری به هزینه قطعی منظور می‌گردد. سود حاصل از وجوه مذکور و اقساط دریافتی ناشی از تسهیلات وجوه مذکور به ترتیبی که در آیین‌نامه اجرایی این ماده تعیین می‌گردد به حساب ویژه‌ای در خزانه‌داری کل واریز و عیناً در بودجه‌های سنواتی مجدداً برای تحقق اهداف مورد نظر لحاظ خواهد شد.^۴

۱. اصل پنجاه و دوم قانون اساسی: بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌گردد. هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.

۲. اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی: طرح‌های قانونی و پیشنهادها و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

۳. اصل هفتاد و چهارم قانون اساسی: لوایح قانونی پس از تصویب هیئت‌وزیران به مجلس تقدیم می‌شود و طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان، در مجلس شورای اسلامی قابل طرح است.

۴. قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۸.

۲. دلالت‌های اجرایی طرح

علاوه بر بررسی قانونی، ترسیم فضای اجرایی طرح برای تصمیم‌گیری صحیح لازم است. وضعیت قرض‌الحسنه در ایران، میزان وام پرداختی برای ازدواج و در انتها نظرات کارشناسان بانکی در ترسیم این فضا بسیار مؤثر است. از این رو در ادامه به ترسیم این سه موضوع می‌پردازیم.

۲-۱. وضعیت قرض‌الحسنه در ایران

چند مسئله اساسی در قرض‌الحسنه وجود دارد که در تبیین جایگاه طرح پیشنهادی مؤثر می‌باشد که در ادامه به تبیین این مسائل پرداخته می‌شود.

۱. میزان تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه نسبت به کل تسهیلات اعطایی بیانگر حجم نسبی این تسهیلات می‌باشد. این سهم طی سال‌های ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۰ از ۴/۴ به ۵/۲ درصد رشد نموده است. آمارهای بانک مرکزی^۱ حاکی از آن است که نسبت این تسهیلات در آذرماه ۱۳۹۱ به ۵/۳ درصد افزایش یافته است. جدول زیر بیانگر سیر این سهم در هفت سال منتهی به سال ۱۳۹۰ می‌باشد.

با فرض اینکه بانک‌ها در راستای جذب مشتری از تمام ظرفیت قانونی خود برای اعطای وام بهره می‌گیرند، بالا بودن حجم سپرده‌های قرض‌الحسنه می‌تواند عاملی در رشد میزان تسهیلات ارائه شده باشد. از این رو بررسی و آسیب‌شناسی کاهش یا عدم رشد مطلوب میزان سپرده‌های قرض‌الحسنه می‌تواند در راستای رشد این سهم مؤثر باشد.

1. <http://cbi.ir/simplelist/9949.aspx>

جدول ۱. میزان تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه و سهم آن از کل تسهیلات اعطایی

(میلیارد ریال)

سال	تسهیلات اعطایی قرض‌الحسنه	رشد (درصد)	سهم از کل (درصد)	کل تسهیلات اعطایی	رشد (درصد)
۱۳۸۴	۳۷,۰۰۲/۵		۴/۴	۸۳۲,۸۳۱/۷	
۱۳۸۵	۴۰,۷۸۹/۰	۱۰/۲	۳/۵	۱,۱۷۹,۷۲۲/۵	۴۱/۷
۱۳۸۶	۵۱,۰۱۲/۶	۲۵/۱	۳/۲	۱,۶۱۵,۷۹۱/۲	۳۷/۰
۱۳۸۷	۶۳,۶۹۰/۰	۲۴/۹	۳/۵	۱,۸۱۳,۲۵۰/۱	۱۲/۲
۱۳۸۸	۹۲,۸۱۳/۳	۴۵/۷	۴/۴	۲,۱۰۳,۹۱۶/۱	۱۶/۰
۱۳۸۹	۱۱۹,۵۷۵/۵	۲۸/۸	۴/۱	۲,۹۰۳,۴۸۲/۳	۳۸/۰
۱۳۹۰	۱۷۸,۴۵۲/۰	۴۹/۲	۵/۲	۳,۴۵۸,۱۵۶/۸	۱۹/۱

مأخذ: بررسی قرض‌الحسنه در ایران (با تأکید بر وام رفع احتیاجات ضروری کارکنان بانک‌ها)، سیدمحسن علوی‌منش، ۱۳۹۱، دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی، ص ۲۰.

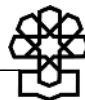
۲. علیرغم تصویب مقررات قانونی؛ همه حجم این اعتبارات به تسهیلات تخصیص

نمی‌یابد. طبق گزارش^۱ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، این ارقام علیرغم سیر صعودی خود و رشد ۴۰ درصدی‌اش در سال ۱۳۹۰ به میزان ۷۰/۱۵ درصد در سال ۱۳۹۰ رسیده است. این بدان معنی است که از این میزان حجم کم سپرده‌های قرض‌الحسنه حدود ۳۰ درصد به تسهیلات قرض‌الحسنه تخصیص نمی‌یابد. بخش قابل توجهی از این ۳۰ درصد مربوط به نرخ ذخیره قانونی و نرخ ذخیره احتیاطی می‌باشد.

با توجه به محاسبه‌های انجام شده در پژوهش عرب‌مازار و کیقبادی،^۲ نسبت

۱. بررسی قرض‌الحسنه در ایران (با تأکید بر وام رفع احتیاجات ضروری کارکنان بانک‌ها)، سیدمحسن علوی‌منش، ۱۳۹۱، دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ص ۲۰.

۲. جایگاه قرض‌الحسنه در نظام بانکی ایران، عباس عرب‌مازار، سعید کیقبادی، اقتصاد اسلامی، ۱۳۸۵، ص ۲۹.

موزون ذخیره قانونی سپرده قرض الحسنه پس انداز طی دوره مورد بررسی به طور میانگین ۲۱ درصد بوده است. به تعبیری، همه ساله به طور میانگین ۲۱ درصد سپرده های قرض الحسنه نزد بانک مرکزی ذخیره قانونی و از فرآیند اعطای تسهیلات خارج می شده است. افزون بر این، براساس تحقیقات انجام شده، بانکها به طور معمول ۳ درصد این سپرده ها را برای انگیزه های احتیاطی ذخیره می کنند. از آنجایی که تصمیم گیران پولی تعیین کننده این نرخ می باشند، یکی از راه های افزایش منابع قرض الحسنه نزد بانکها کاهش ده درصدی نرخ ذخیره قانونی سپرده های پس انداز قرض الحسنه از ۲۱ درصد به ۱۱ درصد می باشد و بدین ترتیب ۱۰ درصد به منابع قرض الحسنه در کشور افزوده می شود و نیازهای قرض الحسنه از دواج مرتفع می گردد. به عبارت دیگر نسبت تسهیلات قرض الحسنه به سپرده های قرض الحسنه به حدود ۸۰ درصد می رسد. جدول زیر بیانگر سیر هفت ساله این نسبت هاست.

جدول ۲. نسبت تسهیلات قرض الحسنه به سپرده های قرض الحسنه

سال	سپرده قرض الحسنه (میلیارد ریال)	تسهیلات قرض الحسنه (میلیارد ریال)	نسبت تسهیلات قرض الحسنه به سپرده های قرض الحسنه (درصد)
۱۳۸۴	۹۳,۲۳۰/۱۰	۳۷,۰۰۲/۵	۳۹/۶۹
۱۳۸۵	۱۳۳,۵۲۲/۴۰	۴۰,۷۸۹/۰	۳۰/۵۵
۱۳۸۶	۱۵۲,۳۰۵/۰۰	۵۱,۰۱۲/۶	۳۳/۴۹
۱۳۸۷	۱۵۳,۹۴۶/۷۰	۶۳,۶۹۰/۰	۴۱/۳۷
۱۳۸۸	۱۸۰,۱۱۴/۳۰	۹۲,۸۱۳/۳	۵۱/۵۳
۱۳۸۹	۲۳۹,۰۷۵/۴۰	۱۱۹,۵۷۵/۵	۵۰/۲
۱۳۹۰	۲۵۴,۴۰۳/۱۰	۱۷۸,۴۵۲/۰	۷۰/۱۵

مأخذ: همان.

۳. شیوه کیفی تخصیص اعتبارات منابع قرض‌الحسنه؛ فاقد سود بودن سپرده‌های قرض‌الحسنه که با هدف رفع نیازهای ضروری مردم ازسوی سپرده‌گذاران خیر دنبال گشته است، اولویت داشتن رفع نیازها در تخصیص این منابع را می‌طلبد. از آنجایی که کارمندان بانکها جزء اقشار ضعیف مردم محسوب نمی‌شوند، این انتظار می‌رود که وام رفع نیاز ضروری کارکنان بانکها از محل سپرده‌های قرض‌الحسنه خصوصاً با شرایط بسیار سهل‌تر تأمین مالی نشود.

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی حاکی از آن است که بخش قابل توجهی از تسهیلات قرض‌الحسنه بانکها به کارکنانشان تخصیص یافته و شاهد مثال این مدعا تخصیص بیش از ۵۰ درصد از منابع یکی از بانکهای مورد بررسی پژوهشگر مذکور، به کارکنان همان بانک بوده است.^۱

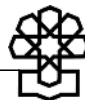
۲-۲. متقاضیان وام ازدواج در ایران

براساس آخرین آمار از عملکرد بانکها بعد از طراحی سامانه ازدواج طی سالهای ۱۳۸۸ تا ۲۰ دی‌ماه ۱۳۹۱ در مجموع تعداد ۱،۰۵۶،۱۰۰ نفر موفق به دریافت تسهیلات مزبور شده‌اند.^۲

در این زمینه مدیرکل اعتبارات بانک مرکزی با بیان اینکه پرداخت وام ازدواج از

۱. بررسی قرض‌الحسنه در ایران (با تأکید بر وام رفع احتیاجات ضروری کارکنان بانکها)، سیدمحسن علوی‌منش، ۱۳۹۱، دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، صص ۱۴ و ۱۵.

2. <http://www.cbi.ir/showitem/10474.aspx>

اولویت‌های بانک مرکزی است، گفت: ^۱ بر این اساس در سال ۱۳۹۰، یک میلیون و ۲۵۳ هزار و ۶۵۴ فقره تسهیلات ازدواج از طریق ۱۰ بانک به میزان ۳۳ هزار میلیارد ریال پرداخت شده است که این آمار در سال ۱۳۹۱، ۹۳۴ هزار و ۷۳۴ فقره بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ روند کاهشی تقریباً ۲۰ درصدی را داشته است ...

آمار پرداختی وام ازدواج از نظر مبلغ در سال ۱۳۹۱ به میزان ۲۹ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۰، ۳۳ هزار میلیارد ریال بوده است.

مدیرکل اعتبارات بانک مرکزی درخصوص میزان وام اعطایی ازدواج در سال ۱۳۹۲ عنوان کرد: در فروردین‌ماه سال ۱۳۹۲، ۱۶ هزار و ۹۵۸ فقره وام جمعاً به مبلغ ۵۲۵ میلیارد ریال وام قرض‌الحسنه ازدواج از طریق بانک‌ها پرداخت شده است.

از طرف دیگر مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی ازدواج و تعالی خانواده وزارت ورزش و جوانان گفت: ^۲ «چیزی در حدود ۱ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر در سال متقاضی وام ازدواج هستند که سال گذشته به ۹۲۳ هزار و ۱۳۳ نفر وام داده شده اما ۸۳۷ هزار و ۵۶۶ نفر پشت خط دریافت وام ازدواج ماندند».

مبتنی بر آمارهای فوق میانگین پرداختی به هر نفر در سال ۱۳۹۰، ۳۰۵،۳۲۳،۲۶ ریال و در سال ۱۳۹۱ مبلغ ۳۱،۵۶۰،۰۰۰ ریال بوده است. اگر عدم وجود منابع مورد نیاز دلیل پشت خط دریافت وام ازدواج بودن، ۸۳۷،۵۶۶ نفر باشد، مبلغ ۲۶،۴۳۳ میلیارد ریال کسری این منابع می‌باشد.

1. <http://khabareghtesadi.com/fa/news/11586/%D8%A2%D8%AE%D8%B1%DB%8C%D9%86-%D8%A2%D9%85%D8%A7%D8%B1-%D8%A8%D8%A7%D9%86%DA%A9%E2%80%8C%D9%87%D8%A7-%D8%AF%D8%B1-%D8%A7%D8%B9%D8%B7%D8%A7%DB%8C-%D9%88%D8%A7%D9%85-%D8%A7%D8%B2%D8%AF%D9%88%D8%A7%D8%AC>

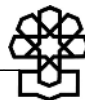
2. <http://www.hamshahronline.ir/details/208999>

این کسری به طرق زیر قابل جبران می‌باشد:

۱. همانطور که در انتهای بخش قبل (۱-۲) ذکر گردید، بخش قابل توجهی از منابع قرض‌الحسنه به کارکنان همان بانک تخصیص می‌یابد. جایگزینی زوج‌های جوان مستحق این تسهیلات به جای کارکنان بانک‌ها پتانسیل معتناهی از این منابع را جهت تخصیص مذکور در دسترس مدیران بانکی قرار می‌دهد.
۲. طبق آمار بانک مرکزی^۱ در آذرماه سال ۱۳۹۱ میزان سپرده‌های قرض‌الحسنه ۲۶۷,۴۴۴ میلیارد ریال بوده است. میانگین رشد ماهیانه این عدد ۱,۴۴۹ میلیارد ریال که تخمین رشد سالیانه آن ۱۷,۳۸۸ میلیارد ریال می‌باشد. مبتنی بر این محاسبه^۲ پیش‌بینی میزان کل قرض‌الحسنه در پایان سال ۱۳۹۱، ۲۷۱,۷۹۱ میلیارد ریال خواهد بود. میزان کسری اعتبار ذکر شده در فوق معادل ۰/۰۹۷۲ سپرده‌های سال ۱۳۹۱ می‌باشد. با توجه به اینکه سهم تسهیلات قرض‌الحسنه از کل این سپرده‌ها به میزان ۷۰/۱۵ درصد رشد نموده، اگر با وضع مقررات لازم این سهم به ۸۰ درصد برسد، کسری اعتباری تسهیلات وام ازدواج پوشش داده خواهد شد.
۳. علیرغم کافی دانستن دو پیشنهاد مذکور جهت تأمین کسری مورد نظر و مخالفت مستدل با طرح مذکور در صورت عدم تحقق منابع فوق به شرط عدم تهاوتر وجوه اداره شده با بدهی‌های دولت به بانک‌ها اجرای طرح مذکور قابل بررسی می‌باشد.

1. <http://cbi.ir/simplelist/9949.aspx>

۲. لازم به ذکر است پیش‌بینی عدد مذکور مبتنی بر میانگین رشد ۱۸/۶ درصدی سه سال منتهی به ۱۳۹۰ میزان قرض‌الحسنه پایان سال ۱۳۹۱ را ۳۰۰,۱۹۵ میلیارد ریال می‌باشد. در نظر گرفتن شرایط خاص اقتصادی و سپرده‌گذاری سال ۱۳۹۱ مکانیسم پیش‌بینی را به سمت روش مذکور سوق داد.

جمع‌بندی و پیشنهادات

علیرغم مفید و ضروری بودن طرح مذکور وجود قوانین موجود در رابطه با موضوع طرح تخصیص اعتبار ویژه ازدواج جوانان از جمله قانون تسهیل ازدواج جوانان مصوب ۱۳۸۴ نیاز به تصویب این طرح را مرتفع می‌سازد. توجه به ابعاد قانونی و عملکردی طرح نکات زیر را متصور می‌سازد:

با توجه به اینکه اصل پنجاه و دوم قانون اساسی وظیفه تهیه لایحه بودجه را بر عهده دولت نهاده است الزام دولت به درج ردیف مستقلی در قالب وجوه اداره شده اعتباری در بودجه سالیانه کل کشور برای پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به جوانان مغایر اصل پنجاه و دوم قانون اساسی است.

اگر مقصود طراحان محترم الزام دولت به اجرای طرح پیشنهادی در سال جاری باشد با توجه به اینکه قانون بودجه امسال تصویب شده است و در رابطه با وجوه اداره شده تعیین تکلیف شده است طرح پیشنهادی به دلیل عدم تعیین منبع تأمین هزینه تکلیف تعیین شده در آن مغایر اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی و به دلیل الزام دولت به تقدیم لایحه اصلاح قانون بودجه مغایر اصل هفتاد و چهارم قانون اساسی است.

وجود سابقه تهاثر وجوه اداره شده با بدهی دولت به بانک‌ها که به‌طور کلی موازنه منابع و مصارف آنها را برهم زده است از احتمالات منفی پیامدهای عملکردی طرح است.

امکان و قابلیت پیگیری افزایش منابع تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج که با افزایش میزان سپرده‌های قرض‌الحسنه و رشد سهم تسهیلات به کل سپرده‌ها محقق می‌گردد،

جایگزین مناسبی برای طرح می‌باشد.

مبتنی بر ملاحظات مذکور، به‌طور خلاصه پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱. استفاده صحیح و تخصیص بهینه قرض‌الحسنه‌های موجود،

۲. بررسی نحوه افزایش مشارکت عمومی در حساب‌های قرض‌الحسنه (به‌طور

مثال: ایجاد سپرده‌های قرض‌الحسنه ازدواج)،

۳. مطالعه و بررسی امکان ورود صندوق‌های قرض‌الحسنه در اعطای تسهیلات

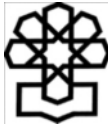
ازدواج،

۴. کاهش ده درصدی نرخ ذخیره قانونی سپرده‌های قرض‌الحسنه که افزایش

سقف سهم تسهیلات قرض‌الحسنه به ۸۰ درصد سپرده‌های مذکور را به دنبال دارد.

منابع و مآخذ

- منابع در متن گزارش ذکر شده‌اند.

شماره مسلسل: ۱۳۰۷۲

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح تخصیص اعتبارات ویژه برای ازدواج جوانان»

نام دفاتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازارهای مالی)، مطالعات حقوقی (گروه عمومی)، مطالعات فرهنگی

تهیه و تدوین: اسماعیل رحیمی نژاد

ناظر علمی: احمد شعبانی

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

همکاران: صمد عزیزنژاد، ابوالفضل درویشوند، اسماعیل نوده‌فراهانی

همکاران خارج از مرکز: علی اصغر پورمتین

ویراستار: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۹۲/۲/۲۲

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۲/۴/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۴/۲۴